

HELPOTUKSIA PERHEELLISTEN OPISKELIJOIDEN ARKEEN

1 Johdanto

Perheelliset opiskelijat ovat yksi Suomen köyhimmistä väestöryhmistä. Perheellistymisen myötä seuraava epävarmuus omasta taloudellisesta tilanteesta on johtanut siihen, että vain harvat opiskelijat hankkivat lapsia ennen valmistumistaan. Opiskelijoiden terveystutkimuksen mukaan vain kahdeksalla prosentilla 29-vuotiaista korkeakouluopiskelijoista on lapsia, kun muista ikätovereista jo 38 prosenttia on saanut lapsia. Tämän vuoksi keskimääräinen ensisynnyttäjän ikä on noussut Suomessa sekä huoltosuhteen että lapsen saamiseen liittyvien terveysriskien kannalta varsin korkealle tasolle.

Opiskelijoista kuitenkin 88 prosenttia ilmoittaa haluavansa lapsia, mutta toteuttaakseen toiveensa, tulee opiskelijoiden taloudellisen tilanteen kohentua. Raha ei luonnollisesti ratkaise yksinään sitä, että lapsia saataisiin jatkossa jo opiskeluaikana, mutta ilman selkeää parannusta opiskelijaperheiden taloustilanteeseen, ei opiskelijoilla ole jatkossakaan mahdollisuutta hankkia lapsia.

Opiskelijoiden aikataulut eivät seuraa rutiininomaista kahdeksan tunnin työpäivää. Jokainen viikonpäivä on oman näköisensä, ja yleensä viikkoaikataulutkin muuttuvat yhden periodin eli noin kahden kuukauden välein. Luentoja ja harjoituksia järjestetään usein myös virka-ajan ulkopuolella. Siinä missä monet yksin elävät opiskelijat pystyvät järjestämään omat aikataulunsa varsin vapaasti, joutuvat perheelliset opiskelijat asettamaan lapsensa etusijalle.

Myös lapsen tai lasten hoidon järjestäminen asettaa ehtonsa kurssille tai tenttiin osallistumiselle. Opiskelijat eivät tarvitse lapselleen kokopäiväistä hoitoa, mutta voivat tarvita sitä myös iltaisin tai viikonloppuisin. Koska perheellisten opiskelijoiden päivärytmit ovat hyvin vaihtelevia, tulee heille tarjota monipuolisia vaihtoehtoja lasten hoidon järjestämiseksi.

2 Opiskelijaperheiden taloudellinen tukeminen

- 1) 145 € huoltajakorotus opintorahaan
- 2) Perheellisille opiskelijoille mahdollisuus valita kuuluvatko he opintotuen asumislisän vai yleisen asumistuen piiriin
- 3) Opintolainan enimmäismäärän korotus 450 euroon ja opintolainaan 50 % verovähennysoikeus

Keskustan Opiskelijaliiton tavoitteena on saada opintorahaan tuntuva korotus opiskelijoille, joilla on huollettavia lapsia. **KOL tukee Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL) asettamaa tavoitetta 145 euron kuukausittaisesta huoltajakorotuksesta opintorahaan.** Huoltajakorotuksen voisi saada, jos opiskelijalla on huollettavia lapsia. Näin ollen korotuksen

voisivat saada lapsen molemmat huoltajat, jos he ovat opiskelijoita. Huoltajakorotus tulee toteuttaa sosiaaliturvan uudistamisen yhteydessä.

KOL:n mielestä on epäoikeudenmukaista, että perheellistymisen myötä osa opiskelijoista saa aiempaa vähemmän tukea asumiseensa. Nykyiseen tilanteeseen on syynä se, että kaikki perheelliset opiskelijat siirretään automaattisesti opintotuen asumislisältä yleisen asumistuen piiriin. **KOL vaatii, että opiskelijaperheillä on oltava oikeus valita jatkavatko he muiden opiskelijoiden tavoin opintotuen asumislisän piirissä vai siirtyvätkö he yleiselle asumistuella.** Jos opiskelijaperhe haluaa jatkaa opintotuen asumislisän piirissä, niin silloin heihin tulee soveltaa jatkossa samoja asumislisän myöntämiseen soveltuvia säädöksiä kuin muidenkin opiskelijoiden osalta.

Opiskelijaperheiden kannalta on mahdotonta löytää yksi yhtenäinen toimiva ratkaisu asumisen tukemiseen. Kaikista pienituloisimmille opiskelijaperheille, erityisesti yksinhuoltajille, yleinen asumislisä soveltuu huomattavasti opintotuen asumislisää paremmin. Vastaavasti jo varsin pienillä ansiotuloilla opiskelijaperheen asumistuki laskee alhaisemmaksi kuin mitä opintotuen asumislisästä olisi mahdollista saada. Yleisen asumistuen tulorajat ovat opintotuen asumislisää tiukemmat. Opintoraha on selkeästi muita sosiaaliturvan perusetuuksia alhaisempi. Opiskelijoiden on tämän vuoksi katsottu voivan ansaita enemmän menettämättä tukiaan kuin muita sosiaalietuuksia saavien henkilöiden. Opiskelijaperheet ovat joutuneet asumisen tukemisen osalta väliinputoajiksi. Opintoraha on riittämätön elämiseen, mutta ansiotuloja ei sallita, koska asumistuki vähenee jo pienilläkin työtuloilla.

KOL:n mielestä myös lapsiperheellisten osalta opintolainan enimmäismäärää tulisi korottaa ja samalla parantaa opintolainavähennyksen ehtoja heidän osaltaan. **KOL esittää, että perheellisten opiskelijoiden opintolainan enimmäismäärä nostetaan nykyisestä 300 eurosta 450 euroon. KOL vaatii lisäksi, että opiskeluaikana lapsia saaneiden osalta verovähennysoikeus nostetaan nykyisestä 30 prosentista 50 prosenttiin.**

3 Lastenhoidon järjestäminen

- 1) Lapsiparkit korkeakouluihin
- 2) "Lastenhoitosetelit" tai maksusitoumukset tilapäiseen hoidon tarpeeseen
- 3) Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden kehittäminen

Lapsiparkkien tarkoituksena on tarjota lähellä opiskelupaikkaa lyhytaikaista hoitoa perheellisten opiskelijoiden lapsille ja näin helpottaa vanhempien osallistumista luennoille ja tentteihin. Lapsiparkki on todettu toimivaksi ja suosituksi lyhytaikaiseksi lastenhoitoratkaisuksi Helsingin yliopistossa ja se on ollut myös kokeilukäytössä Tampereen yliopistossa ilta- ja viikonlopputenttien aikana. Monet ylioppilas- ja opiskelijakunnat pitävät sitä kuitenkin liian kalliina toteuttaa omasta budjetistaan. Yksi lapsiparkki voisikin palvella useampaa korkeakoulua samalla paikkakunnalla. Lisäksi **Keskustan Opiskelijaliiton mielestä lapsiparkkikäytäntö tulisi valtakunnallistaa ja hoitaa julkisen sektorin kautta.** Myös esimerkiksi Raha-automaattiyhdistys ja/tai Mannerheimin Lastensuojeluliitto voisivat olla mukana hankkeessa. On

huomioitavaa, että lapsen vieminen parkkiin ei vähennä perheen oikeutta lasten kotihoidontukeen. !

Opiskelurutiinit ovat hyvin vaihtelevia eri kurssien ja tenttien mukaan. Myös perhe, esimerkiksi lapsen sairastuminen, asettavat ehtoja kurseille ja tentteihin osallistumiselle. Myös perheellisillä opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus opiskella täysipäiväisesti. Opiskelijaperheet tarvitsevat lastenhoitopalveluita, jotka ovat helposti saatavilla, edullisia ja mahdollistavat joustavan sopimisen hoitoajoista. **KOL ehdottaa, että opiskelijoille voitaisiin kustantaa hoitajan palkkaaminen maksusitoumuksin**, mikäli tenttiin tai luennolle osallistuminen muutoin estyisi esimerkiksi lapsen sairastumisen vuoksi. Näillä niin sanotuilla lastenhoitoseleillä voisi saada sairastuneelle lapselle muutamaksi tunniksi pätevän hoitajan kotiin esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton lastenhoitopalvelun kautta. Tämäkään tilapäinen lastenhoitoapu ei estä perheen oikeutta kotihoidontukeen.

Sekä kunnissa että opiskelijaperheissä on halua kehittää päivähoitojärjestelmää lapsen ja perheen yksilöllisyyttä ja tarpeita kunnioittaen. Myös opiskelijaperheet voivat käyttää hyväkseen subjektiivista päivähoito-oikeutta, mutta usein heillä ei ole niin laajaa hoidon tarvetta lapselleen. Vanhemmilla tulee olla oikeus viettää aikaa lapsensa kanssa niin paljon kuin he haluavat. **KOL vaatii subjektiivisen päivähoito-oikeuden kehittämistä vastaamaan paremmin nykytarpeita** rajoittamatta oikeutta kuitenkaan millään tavalla.

Toisin kuin normaalissa työssä käyvät vanhemmat opiskelijavanhemmat eivät tarvitse jälkikasvulleen lastenhoitoapua säännöllisesti maanantaista perjantaihin kello 8-16, vaan eri kurssien ja tenttien aikataulujen mukaisesti. Perheellisille opiskelijoille onkin tärkeää, että he voivat itse sopia hoitoajoista joustavasti oman tarpeen mukaan. KOL:n mielestä perheellisten opiskelijoiden tulisi pystyä sopimaan perhekohtaisesti jaksoittaisesta lastenhoidon kokonaistuntimäärästä. Etukäteen sovittu hoidon kokonaistuntimäärä tulisi täyteen esimerkiksi kuukausittain könttämaksuna. Tällä tavoin joustavuus ei vaikuttaisi päiväkodin resursseihin.

Opiskelijat eroavat työssäkäyvistä myös siten, että kesän aikana he eivät tarvitse lapsilleen päivähoitoa ainakaan opintojen vuoksi. Mikäli lapsella on subjektiivinen päivähoitopaikka, se usein irtisanotaan kesän ajaksi tulojen lakattua ja turhien hoitokulujen välttämiseksi. Kun hoitopaikkaa syksyllä taas tarvittaisiin, on saman hoitopaikan saaminen lähes mahdotonta ja ylipäätään minkään hoitopaikan saaminenkin aiheuttaa ylimääräisiä ponnisteluja. Mikäli lapsen subjektiivinen hoitopaikka säilytetään myös kesän ajan, mutta lasta hoidetaan kotona, aiheuttaa se vain turhia kuluja opiskelijaperheen ennestäänkin niukalle budjetille. Tällöin opiskelijavanhempi ei saa palkkaa eikä opintotukea, muttei myöskään kodinhoidontukea, koska lapsi on näennäisesti päivähoidossa, mutta tosiasiallisesti kotihoidossa. Tämän vuoksi opiskelijaperheillä! tulisi olla mahdollisuus hoidon katkaisemiseen kesän ajaksi niin, että he taas syksyllä saisivat saman tutun hoitopaikan lapselleen.

Vastaavasti opiskelijat voivat myös olla kesän töissä, jolloin päivähoitoa voidaan tarvita enemmän kuin opiskeluaikana. Tällöin heillä tulisi olla mahdollisuus myös hoidon lisäämiseen kesän ajaksi. Koska osa perheellisistä opiskelijoista tarvitsee kesällä vähemmän ja osa enemmän päivähoitoa, ei tällainen järjestely vaikuta päiväkodin resursseihin.

4 Joustava opiskelu

- 1) Luennot tulee tarjota videoarkistona verkossa
- 2) Kurssimateriaali tulee olla saatavilla verkossa
- 3) Assistenttien tulee olla tavattavissa pikaviestin yhteyksillä tai verkkofoorumilla
- 4) Tenttiakvaariot tulee ottaa käyttöön kaikissa korkeakouluissa

Etäopiskelun tärkein tehtävä on irroittaa opiskelu pois perinteisestä luennoilla istumisen ajatusmallista. Internetin avulla opintomateriaalin siirtäminen minne vain on äärettömän helppoa. KOL:n mielestä jo luentokalvojen, syventävien tehtävien ja mallivastausten sekä muun **kurssimateriaalin tarjoaminen kurssin kotisivuilla** mahdollistaa tehokkaan etäopiskelun.

Kursseilla, jotka pohjautuvat täysin luentoihin, tulisi tarjota **mahdollisuus seurata luentoja verkossa**. YouTuben kaltaiset verkkopalvelut tarjoavat valmiin ja helpon pohjan sivustolle, jossa nauhoitettuja luentoja voisi katsella, kun se opiskelijalle parhaiten sopii. Suorina lähetyksinä videoitaville luennoille voisi tuoda myös mahdollisuuden osallistua verkon yli. Opiskelijoille voitaisiin esimerkiksi tarjota tunnukset palveluun, jonka kautta luennon lähetystä pääsisi seuraamaan ja josta voisi lähettää luennoitsijalle kysymyksiä.

Internetin avulla on myös mahdollisuus uudistaa tuntiassistenttien asemaa. Päivystysaikoja voi tarjota harjoitusten ja toimistoaikojen lisäksi myös verkkoon. Sähköposti on jo laajasti käytössä opetusvälineenä, mutta pikaviestimien tarjoamat mahdollisuudet on lähes kokonaan unohdettu. Henkilökohtaisten keskustelujen lisäksi monet **pikaviestinohjelmistot** tarjoavat mahdollisuuden keskustelukanavien avaamiseen. Näillä kanavilla opiskelijat voisivat ryhmissä miettiä ongelmia tai esittää kysymyksiä assintenteille.

Usein opiskelijan eteen tulevat ongelmat ovat sellaisia, joihin moni muukin on törmännyt. **Keskustelufoorumilla** kysymykset ja vastaukset säilyisivät kaikkien nähtävillä, eikä jokaisen ongelmiin joutuneen tarvitsisi erikseen esittää kysymystään. Foorumi antaa myös mahdollisuuden osallistua keskusteluun, kun se itselle parhaiten sopii.

Tenttiakvaario tai tenttiautomaatti on järjestelmä, jossa opiskelija suorittaa tentin itse varaamanaan aikana oppilaitoksen tarjoamassa tenttiluokassa. Tietokone arpoo kysymykset kurssin henkilökunnan tekemästä kysymyspatterista ja seuraa ajan käyttöä. Tilaa valvotaan videokameroilla, joilla mahdolliset vilppiepäilykset voidaan varmistaa. Tenttiakatauluista vapautuvien opiskelijoiden lisäksi tenttiakvaariosta hyötyy myös kurssin henkilökunta. Kun tenttivastaukset tulevat tietokoneella muokattuina, ne ovat paremmin jäsenneiltyjä eikä huonosta käsialasta tarvitse enää kärsiä. **KOL vaatii, että tenttiakvaariot otetaan käyttöön kaikissa korkeakouluissa.**

Tenttiakvaarion suuri ongelma, varsinkin tekniikan alalla, on ollut kaavojen ja piirrosten syöttö järjestelmään. Ratkaisuna voisivat toimia vastauspaperit, jotka opiskelija saisi mennessään tenttihuoneeseen. Papereihin tulostettaisiin valmiiksi kurssin ja opiskelijan tiedot, tarkka aika

sekä kuvatunniste, joka on vaikeaa tai mahdotonta toistaa kynällä. Tehtävät luettaisiin normaaliin tapaan tietokoneen ruudulta, mutta vastaukset kirjoitettaisiin paperille. Tentin päätteeksi paperit palautetaan tietokoneelle, joka lukee paperin kuvatunnisteen, jonka avulla vastauspaperi voidaan varmistaa opiskelijan tentin alussa saamaksi tyhjäksi paperiksi. Vastaukset skannataan, lähetetään sähköisenä henkilökunnalle ja paperi arkistoidaan säilöön.

5 Lopuksi

Keskustan Opiskelijaliiton mielestä opintotuen suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi ottaa paremmin huomioon opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet. Perheellisillä tulee olla taloudelliset ja sosiaaliset mahdollisuudet täysipainoiseen ja päätoimiseen opiskeluun. Perheen perustamisen tulee olla myös opiskelijan oikeus.

KOL:n mielestä opintorahaan tulisi tehdä merkittävä huoltajakorotus opiskelijan huollettavana olevien alaikäisten lasten lukumäärän mukaan. Perheellisillä opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus säilyä opintotuen asumislisän piirissä myös lapsen syntyessä. KOL vaatii subjektiivisen päivähoito-oikeuden kehittämistä vastaamaan paremmin nykytarpeita. Lisäksi opiskelijoille voitaisiin kustantaa hoitajan palkkaaminen maksusitoumuksin esimerkiksi luennolle osallistumisen ajaksi. Myös lapsiparkit tulisi valtakunnallistaa ja hoitaa julkisen sektorin kautta. KOL:n mielestä etäopiskelu ja joustavat tenttimistavat toisivat ratkaisun perheellisten opiskelijoiden aikatauluongelmiin. Käytännössä helposti toteutettavia etäopiskelutapoja ovat luentojen videoarkistointi, kurssimateriaalien sähköistäminen sekä pikaviestiohjelmistojen ja keskustelufoorumien käyttäminen. Lisä 4ksi tenttiakvaariot tulee ottaa käyttöön kaikissa korkeakouluissa.

Perhepoliittinen työryhmä 2008: Laura Kantomaa, Tuomas Paasonen, Hennamari Toiviainen, Tuomas Vanhanen